

CĂTRE:

Guvernul României
Ministerul Muncii și Solidarității Sociale
Ministerul Finanțelor

În atenția:

Domnului **Ilie Bolojan**, Prim-ministru al României
Domnului **Petre-Florin Manole**, Ministrul Muncii și Solidarității Sociale
Domnului **Alexandru Nazare**, Ministrul Finanțelor

Subiect: Înaintarea memoriului privind îmbunătățirea cadrului legislativ și a politicilor publice destinate persoanelor cu dizabilități

Prin prezenta, vă înaintăm memoriul intitulat **„Demnitate și empatie pentru toate categoriile de persoane cu dizabilități din România”**, elaborat de reprezentanți ai societății civile și ai comunității persoanelor cu dizabilități, care analizează impactul unor modificări legislative recente și evidențiază principalele dificultăți cu care se confruntă această categorie de persoane.

Documentul conține o serie de propuneri privind îmbunătățirea cadrului legislativ și a politicilor publice în domeniul protecției sociale, fiscalității, ocupării și formării profesionale a persoanelor cu dizabilități. Aceste propuneri au ca obiectiv consolidarea protecției sociale, creșterea incluziunii sociale și facilitarea participării active a tuturor categoriilor de persoane cu dizabilități la viața economică și socială.

Având în vedere importanța acestor aspecte pentru respectarea principiilor statului social și a obligațiilor asumate de România prin Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, vă rugăm să analizați propunerile formulate în cadrul memoriului și să dispuneți măsurile pe care le considerați necesare.

Totodată, în conformitate cu obligația autorităților publice de a consulta persoanele cu dizabilități în procesul de elaborare a politicilor și deciziilor care le privesc direct, ne exprimăm disponibilitatea de a participa la un dialog instituțional cu reprezentanții autorităților competente, în vederea identificării unor soluții legislative și administrative adecvate.

Având în vedere caracterul complex al problemelor prezentate, vă rugăm să dispuneți analiza acestui memoriu de către direcțiile de specialitate din cadrul instituțiilor competente și să ne comunicați punctul de vedere oficial asupra propunerilor formulate.

SINTEZA MEMORIULUI

„Demnitate și empatie pentru toate categoriile de persoane cu dizabilități din România”

Prezentul memoriu este formulat de reprezentanți ai societății civile și ai comunității persoanelor cu dizabilități și are ca obiect analiza impactului unor modificări legislative recente, precum și formularea unor propuneri pentru îmbunătățirea cadrului legislativ și a politicilor publice destinate acestei categorii vulnerabile.

În România sunt înregistrate peste 980.000 de persoane cu dizabilități, iar evoluțiile recente în domeniul fiscalității, al prestațiilor sociale și al politicilor de integrare profesională generează dificultăți suplimentare pentru aceste persoane, în special în contextul creșterii costului vieții și al reducerii unor facilități existente anterior.

Memoriul evidențiază principalele disfuncționalități existente în sistemul actual, precum eliminarea unor facilități fiscale, neactualizarea corespunzătoare a Indicatorului Social de Referință, dificultăți administrative în menținerea continuității protecției sociale și accesul limitat la formare profesională și integrare pe piața muncii.

În acest context, prin prezentul memoriu propunem o serie de măsuri menite să consolideze protecția socială, să reducă riscul de excluziune socială, vulnerabilitate economică și să sprijine participarea activă a persoanelor cu dizabilități la viața economică și socială.

Principalele solicitări formulate sunt:

1. **Reintroducerea facilităților fiscale** pentru persoanele cu dizabilități privind impozitul pe clădire, teren și mijloc de transport și asigurarea unui tratament fiscal unitar la nivel național.
2. **Aplicarea integrală a mecanismului legal de actualizare a Indicatorului Social de Referință (ISR)** conform prevederilor Legii nr. 225/2021 și recuperarea decalajului acumulat prin perioadele de neactualizare.
3. **Analizarea instituirii unui mecanism autonom de stabilire și indexare a indemnizațiilor** pentru persoanele cu dizabilități, corelat cu evoluția costului real al vieții și cu costurile suplimentare generate de dizabilitate.
4. **Asigurarea continuității protecției sociale la împlinirea vârstei de 18 ani**, prin acordarea neîntreruptă a prestațiilor sociale până la finalizarea procedurilor administrative de evaluare pentru adult.
5. **Aplicarea efectivă a indemnizației de solidaritate prevăzute de art. 58¹ din Legea nr. 448/2006**, fără noi prorogări ale termenului de intrare în vigoare.
6. **Dezvoltarea politicilor publice active privind formarea profesională și ocuparea**, inclusiv prin programe adaptate de pregătire profesională și prin măsuri de sprijin pentru integrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii.

Prin acestea urmărim consolidarea cadrului de protecție socială și fiscală, creșterea incluziunii sociale și dezvoltarea unor politici publice care să sprijine autonomia economică și participarea activă a persoanelor cu dizabilități în societate.

MEMORIU

Demnitate și empatie pentru toate categoriile de persoane cu dizabilități din România

INTRODUCERE GENERALĂ

Analiza contextului economico-social și a realităților cu care se confruntă toate categoriile de persoane cu dizabilități din România, precum și a impactului generat de ultimele decizii legislative asupra acestei categorii vulnerabile.

Având în vedere efectele economice și sociale generate de noile obligații de plată și de eliminarea unor facilități fiscale adoptate recent de către Executiv, solicităm reanalizarea actualelor prevederi legale, astfel încât acestea să asigure menținerea unui nivel adecvat de protecție socială pentru persoanele cu dizabilități.

O analiză profundă, un dialog concret cu autoritatea reprezentativă, dar și cu reprezentanți ai societății civile, precum și identificarea unor soluții menite să reducă sau să elimine impactul resimțit de toate persoanele cu dizabilități, ținându-se cont de posibilitățile financiare reduse, starea de sănătate, capacitatea fizică și intelectuală și de imposibilitatea reală de a se putea integra în muncă și de a deveni independente financiar.

Persoanele cu dizabilități sunt categorii care trebuie să beneficieze de un real sprijin din partea statului român, în conformitate cu prevederile tratatelor europene și internaționale.

România este stat parte și stat semnatar al **Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități**, din 26 septembrie 2007.

România ratifică Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități la data de 11 noiembrie, prin **Legea nr. 221/2010**, adoptată de Parlament.

Amintim în acest context doar câteva articole:

Articolul 24 – Educația

Articolul 27 – Munca și încadrarea în muncă

Articolul 28 – Standarde de viață și protecție socială adecvate

În temeiul Art. 33 din Convenție se desemnează **Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități**.

Legea nr. 448/2006, republicată, este cadrul legal definitoriu, iar persoanele cu dizabilități au pierdut facilități directe prin abrogarea **Art. 26**. Anumite facilități se regăseau în **Legea nr. 227/2015 – actualul Cod fiscal**. La rândul său, acest cadru legal amintit nu mai oferă exceptările fiscale anterioare pentru persoanele cu dizabilități la impunerile de plată din mediul local.

Noua lege adoptată de Parlament la finele anului 2025, mai exact **Legea nr. 239/2025**, modifică în mare măsură **Legea nr. 227/2015**, astfel că decidenții și executivele de la nivel local, în lipsa unui cadru legal în vigoare, nu au posibilitatea de a decide nici exceptarea, dar nici opțiuni de a reduce concret cuantumurile impuse. Astfel, persoanele fizice cu dizabilități vor avea de suportat noi costuri care le vor face viața din ce în ce mai complicată.

În conformitate cu prevederile din **Constituția României**, și persoanele cu dizabilități sunt parte a unui stat social, iar în acest sens prevederile menționează explicit, de netăgăduit:

Articolul 47, alin. (1) – Dreptul la un trai decent

Articolul 50 – Persoanele cu dizabilități beneficiază de protecție special

Prin prezentul memoriu se solicită Guvernului României analiza și regândirea cadrului legislativ aplicabil persoanelor cu dizabilități, în vederea consolidării protecției sociale și a respectării drepturilor acestei categorii de persoane.

Prezentul memoriu este formulat în temeiul art. 51 din Constituția României privind dreptul de petiționare, precum și al obligațiilor asumate de statul român prin Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată prin **Legea nr. 221/2010**.

CAPITOLUL I – Consolidarea cadrului de protecție socială și fiscală pentru persoanele cu dizabilități

În contextul modificărilor legislative recente și al evoluțiilor economice care afectează nivelul real al protecției sociale, se impune analizarea unor măsuri menite să asigure menținerea și consolidarea cadrului de protecție socială și fiscală aplicabil persoanelor cu dizabilități.

1.1 Restabilirea scutirii integrale de la plata impozitului pe clădire pentru persoanele cu dizabilități

Prin **OUG nr. 9/2026** a fost introdus un sistem de reducere a impozitului pe clădire, de **50% pentru persoanele cu handicap grav și 25% pentru persoanele cu handicap accentuat**, în locul scutirii integrale aplicate anterior la nivel național.

Deși această măsură atenuază parțial impactul fiscal, ea nu restabilește nivelul anterior de protecție socială de care persoanele cu dizabilități beneficiau în mod unitar. Pentru persoanele care trăiesc exclusiv din prestații sociale sau din venituri minime, chiar și o obligație fiscală redusă poate reprezenta o povară disproporționată.

Diminuarea unui nivel anterior de protecție socială ridică probleme de conformitate cu **art. 50 din Constituția României privind protecția persoanelor cu handicap** și cu **art. 47 alin. (1) privind dreptul la un nivel de trai decent**, precum și cu principiul **non-regresivității drepturilor sociale**.

În aceste condiții, **solicităm restabilirea scutirii totale de la plata impozitului pe clădire, teren și autoturism pentru persoanele cu dizabilități**, în forma existentă anterior modificărilor legislative recente, ca măsură de protecție socială efectivă, proporțională și nediscriminatorie.

1.2 Impactul bugetar real al facilităților fiscale

Nu toate persoanele care dețin certificat de încadrare în grad de handicap sunt proprietari de locuințe, terenuri sau autovehicule. Prin urmare, impactul bugetar al facilităților fiscale este redus.

Totodată, art. 100 lit. g din Legea nr. 448/2006 prevede sancțiuni între **2.000 și 10.000 lei** pentru ocuparea locurilor de parcare rezervate persoanelor cu dizabilități. Aplicarea acestor sancțiuni poate genera venituri suplimentare la bugetele locale.

1.3 Propuneri

Se solicită:

- reintroducerea scutirilor fiscale pentru impozitul pe clădire, teren și mijloc de transport;
- asigurarea unui tratament fiscal unitar la nivel național;
- reintroducerea termenului „dizabilitate” și a scutirilor aferente în Codul fiscal și în Legea nr. 239/2025.

2. Actualizarea Indicatorului Social de Referință (ISR)

2.1 Rolul ISR

Indicatorul Social de Referință reprezintă baza de calcul pentru mai multe prestații sociale acordate persoanelor cu dizabilități.

Nivelul ISR influențează direct quantumul prestațiilor și, implicit, nivelul real al protecției sociale acordate beneficiarilor.

Pentru persoanele cu dizabilități, prestațiile raportate la ISR constituie un mecanism permanent de compensare a costurilor suplimentare generate de dizabilitate, precum cheltuielile cu medicația, transportul adaptat, energia sau serviciile de sprijin.

2.2 Obligația legală de actualizare

Conform art. 33¹, art. 33² și art. 33³ din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 225/2021, valoarea Indicatorului Social de Referință trebuie actualizată anual, la data de 1 martie, cu rata medie anuală a inflației comunicată de Institutul Național de Statistică.

2.3 Evoluția ISR

Anul	Rata medie anuală a inflației (INS)	Valoare teoretică actualizată	Valoare aplicată
2008	Anul de bază	500 lei	500 lei
2009	7,85%	539 lei	500 lei
2010–2021	Perioadă de neactualizare	~737 lei	500 lei
2022	5,10%	774 lei	525,5 lei
2023	13,80%	881 lei	598 lei
2024	10,40%	973 lei	660 lei
2025	5,10%	~1.022 lei	660 lei

ISR a fost menținut o perioadă îndelungată la nivelul de **500 lei**, fiind majorat ulterior la **660 lei**. Menținerea ISR la această valoare în anul 2025, în condițiile unei valori teoretice de peste 1.000 lei, reflectă o erodare constantă a puterii de cumpărare a prestațiilor sociale. Aplicarea incompletă a mecanismului de actualizare a contribuit la diminuarea valorii reale a acestor prestații.

2.4 Efecte sociale

Neactualizarea ISR conduce la:

- reducerea nivelului real al prestațiilor sociale
- creșterea riscului de deprivare material severă (actual dublu față de persoanele tipice)
- diminuarea protecției sociale pentru persoanele vulnerabile.

2.5 Propuneri

Se solicită:

- aplicarea integrală a mecanismului legal de actualizare a ISR;
- recuperarea decalajului acumulat prin perioadele de neactualizare;
- recalcularea valorii Indicatorului Social de Referință în raport cu evoluția economică și cu salariul minim brut garantat în plată, astfel încât acesta să reflecte în mod realist nivelul actual al costurilor de trai și al protecției sociale
- analizarea identificării unui mecanism distinct de stabilire a indemnizațiilor pentru persoanele cu dizabilități, care să nu depindă exclusiv de Indicatorul Social de Referință, ci să reflecte costurile reale generate de dizabilitate și evoluția costului vieții.

3. Reformarea mecanismului de calcul al indemnizației minime sociale pentru persoanele cu dizabilități

3.1 Limitele actualului mecanism de calcul

În prezent, o parte dintre prestațiile sociale acordate persoanelor cu dizabilități sunt stabilite prin raportare la Indicatorul Social de Referință (ISR), ceea ce creează o dependență directă între nivelul prestațiilor și evoluția acestui indicator. În condițiile în care valoarea ISR a fost menținută perioade îndelungate la niveluri nominale fixe sau a crescut într-un ritm mai redus decât costul real al vieții, prestațiile sociale aferente au suferit o diminuare progresivă a valorii reale. În consecință, mecanismul actual nu reflectă în mod adecvat costurile suplimentare generate de dizabilitate și nici evoluția reală a cheltuielilor necesare pentru asigurarea unui nivel de trai decent.

3.2 Costurile suplimentare generate de dizabilitate

Persoanele cu dizabilități suportă costuri suplimentare permanente, precum:

- medicație
- transport adaptat
- energie și utilități
- servicii de sprijin.

3.3 Raportarea la costul real al vieții

Pentru evaluarea nivelului real al costurilor de trai poate fi utilizată metodologia privind coșul minim de consum pentru un trai decent, elaborată de Fundația Friedrich Ebert România și Syndex România pe baza datelor Institutului Național de Statistică. Conform actualizării din septembrie 2025, valoarea acestuia este estimată la 11.370 lei/lună pentru o familie cu doi adulți și doi copii, 9.343 lei pentru o familie cu doi adulți și un copil, 7.002 lei pentru doi adulți fără copii și 4.322 lei pentru o persoană adultă singură, în creștere cu aproximativ 8,8% față de anul 2024. În cazul persoanelor cu dizabilități, costurile reale sunt adesea mai ridicate, din cauza cheltuielilor suplimentare generate de dizabilitate.

3.4 Propuneri:

1. analizarea instituirii unui mecanism autonom de stabilire și indexare a indemnizațiilor pentru persoanele cu dizabilități;
2. corelarea indemnizațiilor cu evoluția costului vieții;
3. evaluarea periodică a nivelului prestațiilor sociale acordate persoanelor cu dizabilități.

CAPITOLUL II - Continuitatea protecției sociale

4. Continuitatea protecției sociale la împlinirea vârstei de 18 ani

Tranziția de la statutul de copil cu dizabilitate la cel de adult reprezintă un moment critic pentru menținerea protecției sociale, existând riscul întreruperii sprijinului financiar din cauza schimbării cadrului administrativ și a procedurilor de evaluare. În practică, acest proces poate genera întârzieri în evaluare, blocaje administrative și perioade de întrerupere a prestațiilor sociale, cu efecte directe asupra nivelului de trai al persoanelor cu dizabilități grave, aflate adesea în incapacitate severă de muncă.

Pentru prevenirea acestor situații, se impune instituirea unor mecanisme care să garanteze continuitatea protecției sociale la împlinirea vârstei de 18 ani.

Se propune:

- acordarea neîntreruptă a indemnizației până la finalizarea procedurii de evaluare pentru adult;
- eliminarea condiționărilor legate de nivelul de pregătire școlară sau participarea la programe educaționale în cazul persoanelor cu dizabilități grave;
- transferul automat al dosarului între instituțiile competente, fără depunerea unui nou dosar complet;
- posibilitatea preluării documentației la domiciliul beneficiarului atunci când mobilitatea este limitată.

5. Aplicarea indemnizației de solidaritate

Art. 58¹ din **Legea nr. 448/2006** instituie o indemnizație de solidaritate destinată persoanelor cu handicap vizual grav, handicap grav și handicap accentuat care beneficiază de pensie pentru limită de vârstă.

Măsura a fost introdusă pentru a compensa erodarea veniturilor persoanelor cu dizabilități pensionare și pentru a asigura un nivel minim de protecție socială, mecanismul de calcul fiind stabilit prin lege și corelat cu evoluția Indicatorului Social de Referință (ISR) și a câștigului salarial mediu brut.

Deși acest drept urma să intre în vigoare la **1 ianuarie 2025**, aplicarea sa a fost prorogată succesiv prin **OUG nr. 156/2024** (până la 1 ianuarie 2026) și ulterior prin **Legea nr. 141/2025** (până la 1 ianuarie 2027).

Amânarea repetată a aplicării unui drept deja consacrat legislativ afectează previzibilitatea protecției sociale și are un impact direct asupra nivelului de trai al persoanelor cu dizabilități pensionare, categorie care se confruntă frecvent cu venituri reduse și costuri suplimentare generate de dizabilitate.

Se solicită:

- aplicarea efectivă a prevederilor art. 58¹ din Legea nr. 448/2006, fără noi prorogări ale termenului de intrare în vigoare;
- stabilirea unui calendar ferm și public de implementare;
- includerea indemnizației de solidaritate în legea bugetului de stat pentru anul următor.

Aplicarea acestui drept reprezintă executarea unei obligații legale deja consacrate, nu o măsură discreționară.

6. Indexarea deconturilor pentru carburant

În conformitate cu prevederile **art. 24 alin. (9) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap**, persoanele cu handicap grav sau accentuat pot opta, la cerere, pentru acordarea de bonuri valorice pe suport electronic destinate acoperirii cheltuielilor cu carburantul sau energia electrică utilizată pentru deplasare, în limita a **1.500 lei anual pentru persoanele cu handicap grav și 750 lei anual pentru persoanele cu handicap accentuat**.

Potrivit **art. 24 alin. (10¹) din aceeași lege**, actualizarea acestor sume se stabilește prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, **în funcție de indicele de inflație**.

În contextul creșterii semnificative a prețurilor la combustibili în ultimii ani și al fluctuațiilor generate de evoluțiile pieței energetice la nivel internațional, valoarea actuală a acestor deconturi nu mai reflectă costurile reale ale mobilității pentru persoanele cu dizabilități. Creșterea prețurilor la carburant reduce semnificativ numărul de kilometri care pot fi parcurși cu sumele stabilite în prezent, afectând accesul persoanelor cu dizabilități la servicii medicale, sociale și administrative.

În aceste condiții, **solicităm aplicarea prevederilor art. 24 alin. (10¹) din Legea nr. 448/2006 și actualizarea sumelor prevăzute la alin. (9), prin corelarea acestora cu evoluția ratei inflației și a costurilor reale ale carburantului**, astfel încât să fie menținută mobilitatea persoanelor cu dizabilități și accesul acestora la servicii esențiale.

CAPITOLUL III – Ocuparea, formarea profesională și autonomia economică

7. Dezvoltarea formării profesionale și a integrării în muncă

Importanța formării profesionale și a integrării în muncă

Formarea profesională și integrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități reprezintă un element esențial pentru incluziunea socială și pentru participarea activă a acestora la viața economică și socială.

Prin accesul la educație, formare profesională și oportunități reale de angajare, persoanele cu dizabilități își pot dezvolta competențele, pot contribui la economia națională și își pot consolida independența personală și financiară.

Dispoziții legale

Cadrul legislativ relevant include:

- **Legea nr. 221/2010** privind ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, în special **art. 27 alin. (a)–(k)** referitor la dreptul la muncă și la accesul egal pe piața muncii.
- **Legea nr. 448/2006**, art. 78, care stabilește obligația angajatorilor – firme private, companii și instituții ale statului – de a încadra în muncă persoane cu dizabilități în proporție de **minimum 4% din numărul total de angajați**, în cazul entităților cu cel puțin **50 de salariați**.

Relevanță și beneficii

Integrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități produce beneficii importante atât pentru beneficiari, cât și pentru societate:

- **Scutiri și sporuri:** Persoanele cu dizabilități grave sau accentuate beneficiază de scutire de la plata impozitului pe venit pentru veniturile salariale. Pentru angajații cu dizabilități grave este prevăzută acordarea unui spor de **15% din salariul de bază**.
- **Program de lucru redus:** Angajații cu dizabilități grave sau accentuate au dreptul la un program de lucru de **cel mult 30 de ore pe săptămână**, fără diminuarea drepturilor salariale.
- **Zile suplimentare de concediu de odihnă.**
- **Cumulul veniturilor:** Veniturile din salariu pot fi cumulate cu valoarea indemnizației de încadrare.
- **Integrare socială:** Activitatea profesională desfășurată într-un mediu de lucru favorabil combate izolarea socială, contribuie la dezvoltarea personală și aduce plusvaloare societății.
- **Dezvoltare psihologică și personală:** Activitățile zilnice cu un scop precis contribuie la menținerea sănătății mentale și fizice, oferă posibilitatea de a contribui la bugetul de pensii și sprijină dezvoltarea competențelor și creșterea încrederii în sine.

Așadar, persoanele cu dizabilități, direct sau indirect, contribuie la economia României.

Rolul acestora în societate este mai mult decât important, în concordanță cu prevederile legale în vigoare.

Contribuția economică indirectă

Ca urmare a neîndeplinirii procentului obligatoriu de angajare a persoanelor cu dizabilități (4% la un minimum de 50 de angajați), agenții economici, companiile sau instituțiile statului sunt obligați să plătească o contribuție lunară egală cu cuantumul unui salariu minim brut raportat la numărul de posturi neocupate de persoane cu dizabilități.

Concret, statul român încasează anual, în urma acestor contribuții, **sute de milioane de euro** la bugetul centralizat.

Propuneri

Având în vedere aceste realități, se propun următoarele măsuri:

- Din sumele anuale încasate la buget să fie direcționate, defalcat, în funcție de numărul statistic al persoanelor cu dizabilități din fiecare **DGASPC** din teritoriu
- **Consiliile județene și unitățile administrativ-teritoriale (UAT)** să beneficieze de finanțări din **Fondul dizabilității**
- Aceste sume să fie direcționate **exclusiv către comunitățile locale ale persoanelor cu dizabilități**
- Finanțarea proiectelor privind **incluziunea socială**, adaptarea mediului fizic și informațional și accesibilizarea infrastructurii
- Dezvoltarea **programei locale și județene**, precum și a parteneriatelor cu societatea civilă și organizațiile de profil pentru școlarizarea și formarea profesională a tinerilor cu dizabilități
- **Formarea și pregătirea cadrelor didactice** pentru școlarizarea elevilor cu dizabilități în cadrul școlilor de meserii sau profesionale prin programe adaptate și pregătire specifică
- Construirea de **școli, ateliere și centre regionale moderne**, inclusiv cu regim intern, în care tinerii cu dizabilități să poată obține pregătirea necesară și ulterior să se poată integra mai ușor și eficient în societate și pe piața muncii

Aceste măsuri pot contribui la crearea unui viitor mai accesibil și mai predictibil pentru generația actuală și pentru generațiile viitoare de elevi și tineri cu dizabilități.

8. Cadru strategic național pentru integrarea tinerilor cu dizabilități

Acest cadru strategic urmărește dezvoltarea unei abordări integrate la nivel național, orientată către sprijinirea tinerilor cu dizabilități în procesul de tranziție de la sistemul educațional la viața adultă activă. Scopul principal îl reprezintă creșterea participării acestora la viața economică și socială, prin consolidarea legăturii dintre educație, dezvoltarea competențelor și accesul la oportunități profesionale.

Cadrul strategic se adresează în mod prioritar tinerilor cu dizabilități care finalizează studiile și întâmpină dificultăți în integrarea pe piața muncii sau în accesul la servicii de formare profesională adaptată, precum și celor proveniți din zone defavorizate sau cu acces limitat la servicii specializate.

Un principiu esențial al acestei abordări îl reprezintă asigurarea continuității parcursului educațional și profesional, astfel încât finalizarea studiilor să fie urmată de oportunități reale de dezvoltare și participare activă în societate. În acest sens, procesul de tranziție către viața activă trebuie susținut prin politici publice coerente și mecanisme instituționale care să faciliteze accesul la oportunități de dezvoltare profesională și integrare socio-economică.

Pentru susținerea acestor obiective, se propune dezvoltarea unor politici publice coordonate la nivel național, orientate către participarea tinerilor cu dizabilități la programe de dezvoltare profesională și la oportunități de ocupare adaptate nevoilor și abilităților acestora.

Implementarea acestui cadru strategic presupune implicarea instituțiilor publice, a mediului economic și a comunităților locale, precum și orientarea resurselor publice către programe care susțin dezvoltarea competențelor, participarea activă și autonomia economică a tinerilor cu dizabilități.

Acest model strategic promovează incluziunea și participarea activă, contribuind la creșterea integrării socio-profesionale și la valorificarea potențialului tinerilor cu dizabilități.

Implementarea acestor direcții este susținută prin dezvoltarea unor mecanisme concrete de ocupare și integrare profesională, detaliate în secțiunile următoare.

9. Facilitarea angajării persoanelor cu dizabilități prin instrumente digitale și acces la finanțare

În sprijinul implementării măsurilor de ocupare, se propune facilitarea angajării persoanelor cu dizabilități prin dezvoltarea de instrumente digitale și prin îmbunătățirea accesului la finanțare.

În conformitate cu Legea nr. 76/2002, art. 80 alin. (2), se propune dezvoltarea unor mecanisme și platforme digitale destinate angajatorilor, care să faciliteze înțelegerea beneficiilor și importanței angajării persoanelor cu dizabilități, în special a tinerilor, precum și accesul la fonduri europene pentru adaptarea locurilor de muncă.

Prin accesarea acestor fonduri, angajatorii pot crea locuri de muncă adaptate, corespunzătoare atât nevoilor organizației, cât și capacităților persoanelor cu dizabilități.

Dezvoltarea acestor instrumente contribuie atât la creșterea interesului angajatorilor pentru extinderea activității și creșterea productivității, cât și la consolidarea incluziunii sociale și profesionale a persoanelor cu dizabilități.

10. Ocuparea și angajarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii

Context general

Angajarea persoanelor cu dizabilități trebuie abordată diferențiat, în funcție de nivelul de autonomie, capacitatea de muncă și nevoile de acomodare, prin dezvoltarea unor mecanisme adaptate de integrare profesională.

Având în vedere vulnerabilitatea economică accentuată a persoanelor cu dizabilități și contextul socio-economic actual, ocuparea acestora trebuie tratată ca prioritate de politică publică.

În acest context, se propun următoarele măsuri:

- stabilirea ca prioritate a instituțiilor publice a angajării persoanelor cu dizabilități;
- respectarea efectivă a cotei de 4% în cadrul instituțiilor publice, prin ocuparea reală a posturilor;
- asumarea unui obiectiv de creștere a numărului de persoane cu dizabilități angajate, indiferent de forma de ocupare.

Integrarea profesională a persoanelor cu dizabilități poate fi structurată pe trei niveluri complementare:

Nivelul 1 – Angajarea asistată

Destinată persoanelor cu dizabilități grave care nu pot accesa piața muncii libere, dar pot desfășura activități în ateliere asistate, cu rol de integrare socio-profesională.

Se propune:

- reglementarea angajării asistate ca formă distinctă de ocupare;
- finanțarea acesteia din fondul de handicap.

Nivelul 2 – Întreprinderile de inserție socială și unitățile protejate

Destinate persoanelor care necesită sprijin suplimentar pentru integrarea profesională și dezvoltarea capacității de muncă.

Se propune:

- asigurarea serviciilor de suport (consiliere, acomodare, dezvoltare profesională);
- implicarea terapeuților ocupaționali în evaluarea și adaptarea locului de muncă;
- introducerea funcției de manager de caz pentru coordonarea parcursului profesional.

Nivelul 3 – Piața muncii libere

Destinată persoanelor cu dizabilități care pot desfășura activități în mediul economic obișnuit.

Se propune:

- implementarea măsurilor de adaptare a locului de muncă (program flexibil, muncă la distanță, tehnologii asistive);
- includerea acestor măsuri în politicile interne ale angajatorilor;
- asigurarea accesibilității mediului de lucru și a comunicării;
- dezvoltarea și aplicarea unor ghiduri de incluziune la locul de muncă.

Totodată, se solicită respectarea măsurii prevăzute în Planul operațional pentru implementarea Strategiei privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021–2027, referitoare la elaborarea unui ghid de incluziune a persoanelor cu dizabilități la locul de muncă.

11. Pregătirea profesională a tinerilor cu dizabilități

În vederea creșterii accesului la formare profesională și a facilitării integrării pe piața muncii, se impune dezvoltarea unor măsuri adaptate nevoilor și abilităților persoanelor cu dizabilități.

În acest sens, se propun următoarele măsuri:

- adaptarea curriculumului educațional și extinderea opțiunilor de formare profesională în funcție de abilități, nu de limitări;
- asigurarea existenței în cadrul AJOFM-urilor a unor psihologi care să îndrume persoanele cu dizabilități aflate în căutarea unui loc de muncă către programe de formare pentru care specialistul apreciază că acestea au capacitatea de a participa.

Aceste măsuri trebuie corelate cu asigurarea unui cadru funcțional al serviciilor de sprijin, inclusiv prin respectarea drepturilor asistenților personali.

12. Statutul și drepturile asistentului personal

Vă aducem la cunoștință o problemă cu implicații grave în ceea ce privește drepturile fundamentale ale asistenților personali, care fac parte din sectorul „Asistență socială”.

Persoanele cu handicap grav au dreptul la servicii sociale adaptate nevoilor lor individuale conform Legii Nr 448/2006. Potrivit acestei legi, persoanele cu handicap grav (copii și adulți) au dreptul la asistent personal în baza evaluării sociopsihomedicale.

Există două tipuri de asistenți personali pentru persoanele cu handicap grav fiecare cu propriile criterii de angajare. Există două tipuri de asistenți personali pentru persoanele cu handicap grav fiecare cu propriile criterii de angajare și atribuții: asistentul personal al persoanei cu handicap grav îngrijit la domiciliu beneficiarului, acest asistent personal este de regulă cineva din familie, și asistentul personal profesionist care ia spre îngrijire persoane cu handicap, la domiciliu lor.

Din datele ANPDPD rezultă că în România sunt aproximativ 860000 persoane cu handicap, din care aproape jumătate au handicap grav, iar dintre aceștia 98% sunt îngrijiți în familie sau independent (~ 370000), 2% instituționalizate.

Aceste cifre ne arată că greul asistenței sociale îl duce familia, prin asistentul personal. Cu toate acestea, această categorie de salariați a fost mereu discriminată și i-au fost încălcate drepturile salariale. Conform Legii Nr 448/2006 asistentul personal are drepturi clare pe perioada de îngrijire și protecție a persoanei cu handicap grav. Aceste drepturi includ un salariu conform prevederilor **Legii-cadru Nr 153/2017** privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice. De asemenea are dreptul la concediu anual de odihnă, conform legii

De la intrarea în vigoare a Legii 153/2017 salarizarea asistenților personali s-a făcut discriminatoriu și neunitar. Majoritatea nu au beneficiat de cuantumul gradației, expresie a vechimii în muncă, conform **art.10** din legea salarizării.

Deși în anexa la, **tabel 3.2, poziția 45** unde se regăsește funcția „asistent personal”, se menționează că salariul funcției este la **gradația 0** (fără vechime în muncă); iar în

Hotărârile de Guvern ce stabilesc salariul minim pe economie, la art 1 se menționează că „salariul minim pe economie se stabilește în bani, fără a include sporuri sau alte adaosuri”, asistenților personali care se încadrează la gradațiile 1-5 nu le-a fost calculat salariul conform **art.10 din Legea 153/2017**. Această încălcare a legii a condus la prejudicierea drepturilor salariale și discriminarea asistenților personali gradațiile 1-5 față de gradația 0, încălcând principiul **„PENTRU MUNCĂ EGALĂ, DREPTURI EGALE”**, dar și față de funcția similară „asistent personal profesionist”.

În ceea ce privește calculul indemnizației de concediu de odihnă, deși Codul muncii stabilește clar că se calculează pe baza drepturilor salariale avute în ultimele 3 luni anterioare concediului de odihnă, conform art 150 și ar trebui să includă toate drepturile salariale permanente, inclusiv indemnizația de hrană și sporul pentru condiții deosebite, asistenți personali nu beneficiază de aceste drepturi.

Sunt situații în care asistenți personali nu primesc indemnizația de hrană. Dreptul la concediu anual de odihnă nu este respectat, mai ales în mediul rural.

Considerăm că munca asistentului personal este esențială pentru buna desfășurare a activității în Asistență socială și asigurarea unei vieți de calitate pentru persoanele cu handicap.

Prin respectarea drepturilor asistenților personali și recunoașterea importanței muncii acestora se face un act de dreptate socială față de cei care duc greul Asistenței sociale.

Solicităm:

- -recunoașterea și aplicarea tuturor drepturilor salariale cu respectarea tuturor actelor normative ce reglementează acest domeniu
- (Constituția României, Legea-cadru 153/2017, Legea 448/2006, Codul muncii, jurisprudența din România și Uniunea Europeană, Contractul colectiv pe ramură Asistență socială)
- -Recunoașterea importanței muncii asistenților personali
- -Consultarea asistenților personali în vederea elaborării unei noi legi a salarizării
- -Nediscriminarea față de celelalte categorii de salariați din Asistență socială

Concluzii

Analiza prezentată în cadrul acestui memoriu evidențiază existența unor disfuncționalități semnificative în cadrul actual al politicilor publice destinate persoanelor cu dizabilități din România. Modificările legislative recente în domeniul fiscalității, menținerea unor mecanisme insuficient actualizate de stabilire a prestațiilor sociale și dificultățile existente în procesul de integrare profesională contribuie la diminuarea reală a nivelului de protecție socială și la accentuarea vulnerabilității socio-economice a acestei categorii de persoane.

Propunerile formulate în cadrul memoriului urmăresc, în principal, trei direcții majore de intervenție:

- consolidarea protecției sociale și fiscale, prin reanalizarea facilităților fiscale și actualizarea mecanismelor de calcul ale prestațiilor sociale;
- asigurarea continuității protecției sociale și aplicarea efectivă a drepturilor deja consacrate legislativ;
- dezvoltarea unor politici publice active în domeniul formării profesionale, ocupării și autonomiei economice a persoanelor cu dizabilități.

În acest context, solicităm Guvernului României, Ministerului Muncii și Solidarității Sociale și celorlalte instituții competente analiza cu prioritate a propunerilor prezentate și inițierea demersurilor legislative și administrative necesare pentru îmbunătățirea cadrului de protecție socială, fiscală și profesională aplicabil persoanelor cu dizabilități.

Considerăm că adoptarea unor politici publice coerente și predictibile în acest domeniu reprezintă nu doar o obligație legală și constituțională a statului român, ci și o condiție esențială pentru asigurarea demnității, incluziunii sociale și participării active a persoanelor cu dizabilități la viața economică și socială.

Cu deosebită considerație,

Reprezentanți ai societății civile

Persoane de contact:

Păduraru Mihăiță Victor, telefon: 0773918206, e-mail: victorpaduraru5@gmail.com

Băcanu Mihai, telefon: 0785365213, e-mail: mihai.bacanu@yahoo.com

București, 22 aprilie 2026